

Slovenski uvod v Liffe

Zdenko Vrdlovec

Ljubljanski mednarodni filmski festival danes obratuje že od 16. ure, na večernem programu otvoritvene ceremonije pa sta dva slovenska filma, *Odgrobadogroba* Jana Cvitkoviča in *Na domačem vrtu* Bratka Bibiča.

Cvitkovičev film je črna komedija, in to v »izvirnem« oziroma avtentičnem pomenu tega žanra, v katerem se smešno poraja v bližini smrti. Ta bližina s komičnimi učinki je utelešena zlasti v dveh likih. Prvi je dedek (Brane Grubar), ki ne more preboleti izgube žene in vznemirja vso družino, sina Perota, vnuka in snahinjo Vilmo, s svojimi ponesrečenimi poskusi samomora, ki delujejo skoraj kot burleskni oziroma tragikomični gagi; njegove suicidalne vztrajnosti seveda ne ozdravi noben psihiater, kajti v črni komediji se to lahko posreči samo drugi ženski, ki nasledi pokojnico. Drugi takšen lik je Pero (Gregor Bakovič), poklicni nagrobni govornik v nekem provincialnem mestecu, ki zna v svoje pogrebne govore prepričljivo vpletati »življenjske resnice«, včasih pa jih izkoristi tudi za uteho kakšnim svojim osebnim težavam, kot je npr. ljubosumje. Toda ko umre njegov prijatelj Šnuki, je njegov najlepši govor molk, obenem pa je tudi eden najlepših prizorov v filmu prav ta, v katerem Šnukija namesto v krsti pokopljejo v njegovem fičotu, njegov obraz pa počasi izginja za šipo, ki jo zasuva zemlja. Cvitkovičev film se morda malo zgleduje pri Kusturici, kar pa ni tako pomembno kot to, da v počasnem (toda ne »zaspanem«) ritmu senzibilno prepleta kontrastne prizore, v katerih se pretaka nekaj banalne življenjske substance, seveda tudi erotične, ki z likom Renate (Mojca

Fatur) in njenim mazohističnim užitkom zamrzne ljubezensko zgodbo. Kakšen konflikt včasih pomaga, da se nasprotja zgladijo, toda ko udari nasilje, ki prizadene najbolj krhka bitja, obnemita tako črna komedija kot njen nagrobni govornik.

Na domačem vrtu je naslov dveh slovenskih filmov: manj kot minuto dolgega filmčka odvetnika dr. Karola Grossmanna (1905), ki velja za pionirja slovenskega filma, in skoraj dve uri dolgega filma glasbenika Bratka Bibiča. Bibičev film vsebuje Grossmannovega, vendar ne na tak način, kot bi se ga nemara lotil Kubelka, ki bi film, krajši od minute, znal »raztegniti« na uro in še čez. Bibičev film je kompilacija, tj. montaža odlomkov iz slovenskih filmov ali, točneje, dokumentarnih in reportažnih posnetkov, ki so jih slovenskih filmarji naredili doma in na tujem v obdobju od 1905 do 1943 ter od povojnih let do začetka 60. let prejšnjega stoletja. Toda Bibičev *Na domačem vrtu* ni kakšna »historična« kompilacija, ki bi podala zgodovinski pregled slovenskega filma od začetkov do vzpostavitve nacionalne kinematografije, marveč je prej neke vrste »zgodovinska fikcija«, ki prek filma pripoveduje o zgodovini, tako slovenski kot evropski. V drugem delu Bibičeve kompilacije bi na nekaterih mestih samo še najboljši poznavalci zgodovine slovenskega filma znali razlikovati med odlomki iz dokumentarnih in igranih filmov. Pri čemer ni mogoče reči, da bi bilo takšno »zamegljevanje« kakšna intencija filma – prej gre za to, da so tako dokumentarni kot igrani odlomki videti enako zgodovinski, enakovredni fragmenti izginule stvarnosti, namreč povojne, o kateri pa prav ti odlomki v novi konstelaciji podob pričajo, da še vedno poteka boj za njeno interpretacijo. Foto: Jaka Adamič